

POTENȚIALUL ASPECTUAL AL CONSTRUCȚIILOR DE TIP „AM SCHREIBEN” ÎN LIMBA GERMANĂ CONTEMPORANĂ

Elvira GURANDA, *lect. sup.*
 univ., Universitatea de Stat „Alecu Russo”
 din Bălți

Summary: *In the given discourse there is analyzed the aspectual potential of the constructions type //am Schreiben, am Machen sein...//, the use of which is characteristic for the day-to-day German language. The given constructions can express the durative aspectual sense in German language.*

Key-words: *quantitative aspectuality, aspectual meaning, durative, progressive, perfectivity, imperfectivity.*

Aspectualitatea cantitativă reprezintă unul din subtipurile categoriei semantice complexe a aspectualității ei. În baza indiciilor caracteristice aspectualității ei cantitative, putem evidenția categoria semantică durativă. Aceasta caracterizează acțiunea, procesul sau evenimentul în aspectul static sau dinamic, cel al perfectivității ei sau imperfectivității ei. Realizarea sensurilor aspectualității ei cantitative, și anume a sensului durativ, este posibilă și cu ajutorul construcțiilor de tip „am Schreiben, am Machen sein.”

Lingvista Barbara Thiel, studiind așa a tip de construcție în lucrarea „*Das deutsche Progressiv*”, constată că structura „*am Konstruktion*” apare în toate registrele linguale și posedă un caracter interregional. Putem presupune că denumirea construcției „*Progressiv*” este analogă cu cea din limba engleză „*progressive*”, cu toate că construcția germană „*am Konstruktion*” în comparație cu forma engleză – *ing* se întrebunțează în alte contexte.

În cadrul unui experiment practic, cercetătoarea Mary Carroll și alții ei, studiind deosebiriile dintre aceste construcții, accentuează că aceste construcții se deosebesc nu numai după conținut, dar și în baza particularităților lor de întrebunțare în ambele limbi (Carroll *et alii* 2003: 190). Concluzia dată este argumentată de autori în baza exemplelor de răspunsuri la aceeași întrebare în limba germană și în limba engleză: *What happens? Was passiert in der Szene?*

Răspunsul participantului la experiment în limba engleză este următorul:

- *A young man is surfing.*

The wind is blowing him off the board.

Răspunsul participantului la experiment în limba germană este următorul:

- *Ein kleiner Mann surft auf den Wellen.*

Dann wird er plötzlich von dem Brett geweht (Carroll *et alii* 2003: 190).

Cercetătorii din domeniu explică specificul structurii uzuale germane în felul următor: adverbul temporal *dann* joacă rolul de indicator, specificând că și firșitul primului eveniment este concomitent și în punctul de plecare pentru începutul celui alt eveniment. *Complex dynamic situations are segmented in German into a set of events which are presented as occurring in sequences* (Carroll *et alii* 2003: 193). Limbii engleze îi este tipică o altă structură a textului: diferite propoziții sunt caracterizate prin prisma „relației de includere” – „*relation of inclusion*” (Carroll *et alii* 2003: 194). Toate evenimentele exprimate prin forme verbale sunt integrate într-un anumit interval de timp menționat în literatură ca „*deiktisches jetzt*” (Stutterheim & Carroll 2007: 35-60). Corelația temporală rămâne însă intactă. Astfel, deși în ambele limbi, germană și engleză, pentru construcțiile date găsim o denumire similară, construcția germană *am + infinitiv substantivizat + sein* se deosebește de substanțial de forma engleză – *ing* și nu poate fi comparată cu această construcție nici în baza particularității sale de a exprima durata acțiunii, a procesului sau a evenimentului, și nici din punct de vedere lingvistic al textului.

Un număr relativ mare de lingviști germani consideră că *am-Konstruktion* este în proces de gramaticalizare, despre ce denotă includerea acestei construcții în diferite gramatici ale limbii germane: Duden-Grammatik, Grammatiken Weinrich & Thurmair, Helbig & Buscha. Totuși, nu putem să negăm faptul că *am-Konstruktion* poate fi studiată în calitate de indicator lexical al sensurilor aspectuale în limba germană, și în primul rând al sensului aspectual care indică durata acțiunii verbale, deoarece procesul de gramaticalizare a acestui fenomen în limba germană nu poate fi considerat finisat. Drept confirmare a acestui fapt este inexistența până-n prezent a unui termen unic. În literatura lingvistică, cum a fost menționat anterior, se întrebunțează termenul

Progressiv (Thiel 2007: 2), precum și termenii „Verlaufsform” (Eisenberg 2004a: 296), „Progressivkonstruktion” (Kunkel-Razum & Wermke 2005: 594), „Art englische[n] „progressive form” (Weinrich, Thurmair 1993: 624). Gramatista A. Reimann, de asemenea, consideră acest proces de gramaticalizare al acestei construcții nefinisat și remarcă următoarele: „Das einzige, was momentan gegen die Betrachtung der Verlaufsform als imperfektive Aspektform spricht, ist ihre (noch) nicht vollständige Grammatikalisierung” (Reimann 1996: 11).

Se recunoaște te, de regulă, că construcția „*am Schreiben sein*” are sensul de imperfectivitate (Reimann 1996, Leiss 2000), deoarece astfel de construcții determină nu începutul sau sfârșitul unei oarecare acțiuni, proces sau eveniment, dar desigur urarea acestora. Reiese însă din faptul că în structura construcțiilor date este inclus un deverbativ, și anume un infinitiv substantivizat care preia caracteristicile semantice ale verbului, putem presupune că potențialul aspectual al construcției depinde de imperfectivitatea sau de perfectivitatea bazei verbale. Cercetătoarea Barbara Thiel accentuează că în dependența de clasa verbelor aditive sau non-aditive construcțiile analizate posedă o semantică diferită.

Particularitatea de a exprima diferite sensuri în dependența de semantica deverbativului se confirmă și prin analiza semantică a construcțiilor de tip „*am Schreiben*” ce fac parte din materialul nostru factologic. Dacă infinitivul substantivizat în componența construcției este format de la un verb imperfectiv, atunci construcția dată intensifică sensul durativ exprimat de deverbativ și accentuează că acțiunea, procesul sau evenimentul nu este terminat, de exemplu:

(a) *Alexander Kluge ist im Februar 75 geworden. Auch er ist ständig am Machen, als Produzent von Interviews, Kulturvignetten und Kurzfilmen ausgerechnet im Privatfernsehen,...* (Die Zeit, 28.03.2007).

(b) *Das sei mir jetzt aber unangenehm, gewiß halte Herr Bohrer seinen Mittagsschlaf? Nein, er sei am Lesen.* (Die Zeit, 27.09.2012).

(c) *Können Sie bitte etwas langsamer sprechen? Ich bin noch am Lernen.* (Die Zeit, 12.03.2014)

Observăm din exemplele date că construcțiile *am Machen*, *am Lesen*, *am Lernen* conțin în deverbative de la verbele care conțin în sema durativă: *lesen*, *lernen*, *machen*. În propoziția (a) deverbativul de la verbul durativ *machen* nu marchează punctul de început sau cel final al acțiunii, dar indică o acțiune durativă care nu este terminată, neaccentuând țelul acestei acțiuni. Ca în prim plan să fie nu scopul dar anume „*Machen*”, se întrebuiț ează *am-Konstruktion*. Indicatorul lexical *ständig* intensifică funcția semantică a acestei construcții. Aceeași funcție exercită *am-Konstruktion* și în celelalte două exemple (b) și (c).

Astfel, construcțiile cu deverbativele formate de la verbele *lesen*, *lernen*, *machen* fixează atenția pe durata acțiunii sau a evenimentului fără indicarea începutului sau sfârșitul acțiunii. În opinia lui Elisabeth Leiss așa fel de construcții cu *am* accentuează „*Mittendrinsein*”, adică aflarea în proces a activității exprimate prin deverbativul corespunzător.

Deoarece *am-Konstruktion* în limba germană intensifică, în primul rând durata acțiunii (nu în zadar unul din termeni este „*Verlaufsform*”), atunci această construcție nu poate fi considerată eficientă la exprimarea acțiunii terminate. Totuși, analiza materialului factologic demonstrează că pentru limba germană contemporană, în deosebi pentru limba uzuală, este posibilă întrebuiț earea în construcțiile date a deverbativelor formate de la verbele perfective. Cercetătoarea Elisabeth Leiss definește pe acest tip de verbe – verbe non-aditive (Leiss 2000). În opinia lui

Barbara Thiel (2007), *am-Konstruktion* este unica posibilitate de a exprima sensul de prezent prin indicarea concomitentă a terminării acțiunii.

Cele mai frecvente verbe perfective, deverbativele cărora sînt întrebuiț eate în construcțiile analizate sînt *sterben* și *verhungern*, de exemplu:

Dabei bemerkte ich, dass die Flüsse und Seen am Sterben waren. (Die Zeit, 09.01.2012) *Sie sei am Verhungern, erzählt sie mir, und sie werde ein richtig gesundes Frühstück bestellen.* (Die Zeit, 10.12.2012)

În această ordine de idei, concluzionăm că în limba germană contemporană *am-Konstruktion* se numără printre indicatorii lexicali ai sensului durativ, care este parte componentă a microcîm-pului aspectualității cantitative.

Bibliografie:

1. Carroll, Mary; Stutterheim, Christiane von & Nüse, Ralf, *The language and thought debate: A*

- psycholinguistic approach*, In: Habel, Christopher & Pechmann, Thomas (Hg.), *Approaches to Language Production*. Berlin, 2003. – S.183-218.
2. Eisenberg, Peter, *Grundriss der deutschen Grammatik*. 2., überarb. u. aktual. Aufl, Stuttgart, Metzler (Bd. 1: Das Wort), 2004a.
 3. Kunkel-Razum, Kathrin & Wermke, Matthias, *Die Grammatik. Nach den Regeln der neuen deutschen Rechtschreibung* 2005. Überarb. 7., völlig neu erarb. und erw. Aufl, Mannheim, Dudenverlag (Der Duden, Bd. 4), 2005.
 4. Leiss, Elisabeth, *Artikel und Aspekt. Die grammatischen Muster von Definitheit*, Berlin, Mouton de Gruyter (Studia linguistica Germanica, 55), 2000.
 5. Reimann, Ariane, *Die Verlaufsform im Deutschen: Entwickelt das Deutsche eine Aspektkorrelation?* Universität Bamberg: Dissertation, 1996.
 6. Stutterheim, Christiane von & Carroll, Mary, *Durch die Grammatik fokussiert. Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik* 37, 2007, S. 35-60.
 7. Thiel, Barbara. *Progressiv und Absentiv im Deutschen, Theoretische Grundlagen und ihre Anwendung im DaF-Unterricht*, LMU München, Magisterarbeit, 2007.
 8. Weinrich, Harald & Thurmair, Maria, *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich, Dudenverlag, 1993.